

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie IX./2023
Senát I

Nález:

spisová značka	I. ÚS 201/2023
populárny názov	Rozhodovanie o trovách - kontradiktórnosť
sudca spravodajca	Rastislav Kaššák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	15.08.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 47 ods. 3 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Ustanovenie § 239 a nasledujúce CSP o sťažnosti explicitne nezakotvujú povinnosť súdu doručiť sťažnosť ani povinnosť umožniť protistrane vyjadriť sa k nej. Absencia výslovnej právnej úpravy však automaticky neznamená, že v sťažnostnom konaní sa princíp konradiktórnosti neuplatňuje. Ten je z hľadiska „rozsahu, ktorý určí zákon“ (čl. 9 CSP), vymedzený princípom rovného postavenia strán v konaní, teda prostredníctvom čl. 6 CSP, keď sa toto rámcové ustanovenie v prípade absencie osobitnej úpravy dotknutého postupu použije primerane na okolnosti prípadu. Ponechanie priestoru na opozitné vyjadrenie je naliehavé najmä vtedy, ak súd na podklade argumentácie podanej sťažnosti indikuje možnosť zmeniť rozhodnutie v neprospech protistrany
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka bola žalovanou v konaní o nariadenie neodkladného opatrenia. Konanie bolo v dôsledku späťvzatia žaloby zastavené a sťažovateľke bol priznaný nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. O trovách konania rozhodol okresný súd uznesením z 11. apríla 2019 vydaným vyššou súdnou úradníčkou tak, že žalobca je sťažovateľke povinný zaplatiť náhradu trov právneho zastúpenia 5 339,78 eur. Napadnutým uznesením na základe sťažnosti žalobcu okresný súd zmenil uznesenie z 11. apríla 2019 tak, že žalobca je sťažovateľke povinný zaplatiť trovy právneho zastúpenia 279,10 eur. Sťažovateľka namieta, že k sťažnosti podanej žalobcom proti prvému uzneseniu sa vôbec nemala možnosť vyjadriť. Okresný súd dospel k uvedenému na základe

	<p>zmeny výpočtu náhrady trov právneho zastúpenia z § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky na § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, keď sa podľa jeho názoru v okolnostiach danej veci nemalo vychádzať z hodnoty sporu 339 969,59 eur, teda sumy dvoch úverov zabezpečených záložným právom, ale malo sa vychádzať z toho, že hodnotu záložného práva nemožno vyjadriť v peniazoch.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Ústavný súd už judikoval, že § 239 a nasledujúce CSP o sťažnosti explicitne nezakotvujú povinnosť súdu doručiť sťažnosť ani povinnosť umožniť protistrane vyjadriť sa k nej. Absencia výslovnej právnej úpravy však automaticky neznamená, že v sťažnostnom konaní sa princíp kontradiktórnosti neuplatňuje. Ten je z hľadiska „rozsahu, ktorý určí zákon“ (čl. 9 CSP), vymedzený princípom rovného postavenia strán v konaní, teda prostredníctvom čl. 6 CSP, keď sa toto rámcové ustanovenie v prípade absencie osobitnej úpravy dotknutého postupu použije primerane na okolnosti prípadu. Ponechanie priestoru na opozitné vyjadrenie je naliehavé najmä vtedy, ak súd na podklade argumentácie podanej sťažnosti indikuje možnosť zmeniť rozhodnutie v neprospech protistrany (IV. ÚS 196/2021).</p> <p>Napriek tomu, že ustanovenia Civilného sporového poriadku upravujúce konanie o sťažnosti explicitne nezakotvujú povinnosť súdu doručiť sťažnosť, prípadne vyjadrenie k sťažnosti alebo ďalšie podanie protistrane ani povinnosť umožniť stranám vyjadriť sa k takýmto podaniam, výslovná absencia takejto právnej úpravy týkajúcej sa potreby vytvorenia priestoru sporovým stranám na oboznámenie sa s podaniami protistrany a možnosti vyjadriť sa neznamená, že v sťažnostnom konaní podľa § 239 a nasl. CSP sa princíp kontradiktórnosti neuplatňuje (I. ÚS 258/2021).</p> <p>V tejto veci nemožno tvrdiť, že by sťažnosť žalobcu nemala vplyv na výsledok konania, keďže prvé uznesenie okresného súdu bolo v dôsledku jej podania zmenené a sťažovateľke bola priznaná náhrada trov konania v podstatne nižšej sume. Zároveň samotný okresný súd poukázal na skutočnosť, že v danom čase nebola rozhodovacia činnosť súdov zjednotená a do úvahy prichádzal viac ako jeden právny výklad. Na uvedené poukázal aj žalobca vo svojej sťažnosti a rovnako tak sťažovateľka pred ústavným súdom, pričom obaja odkázali na judikatúru všeobecných súdov a judikatúru ústavného súdu.</p> <p>V okolnostiach tejto veci je zrejmé, že predmetná sťažnosť mala vplyv na napadnuté uznesenie, keďže v dôsledku jej podania bolo prvé uznesenie okresného súdu zmenené. Zároveň nemožno vylúčiť, že prípadné vyjadrenie sťažovateľky k sťažnosti žalobcu, a to navyše v situácii, keď nebola rozhodovacia činnosť súdov zjednotená, mohlo mať dopad na napadnuté uznesenie.</p> <p>Vzhľadom na uvedené ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením, ak aj postupom okresného súdu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s jej základným právom vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a jej právom na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, jej základným právom na rovnosť účastníkov podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a jej základným právom vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením okresného súdu zo 6. marca 2020, ako aj postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s jej základným právom vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, jej právom na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu k dohovoru, jej základným právom na rovnosť účastníkov podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a jej</p>

	základným právom vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
kľúčové slová	trovy konania doručenie, doručovanie-písomností (zásielok)

spisová značka	I. ÚS 204/2023
populárny názov	Dovolanie - skutkové a právne otázky
sudca spravodajca	Rastislav Kaššák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	15.08.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 1 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 127 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 2 ods. 2 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Ak najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky pre jeho neprípustnosť na tom argumentačnom základe, že dovolacie otázky ňou nastolené majú charakter skutkových otázok, bol povinný tento svoj prijatý záver aj náležitým spôsobom odôvodniť, a to samostatne vo vzťahu ku každej sťažovateľkou sformulovanej otázke.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka sa v konaní vedenom okresným súdom domáhala proti žalovaným obchodným spoločnostiam určenia neplatnosti uznesení prijatých na valnom zhromaždení a určenia neplatnosti právneho úkonu. Rozsudkom z 28. marca 2017 v spojení s opravnými uzneseniami z 26. apríla 2017 a 4. decembra 2017 okresný súd žalobu sťažovateľky zamietol a žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd rozsudkom z 12. decembra 2018, ktorým rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. f) CSP a žalovaným priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Zásah do základného práva na spravodlivé súdne konanie sťažovateľka identifikuje v nesprávnom závere najvyššieho súdu o skutkovom charaktere všetkých v dovolaní sformulovaných otázok a v absencii náležitého odôvodnenia tohto prijatého záveru, čo spôsobuje nepreskúmateľnosť napadnutého uznesenia. Sťažovateľka argumentuje právnym charakterom vymedzených dovolacích otázok a tvrdí, že najvyšší súd bol v jej veci povinný uskutočniť meritórný dovolací prieskum, a nie odmietnuť dovolanie pre jeho neprípustnosť.
z odôvodnenia	V danom prípade sťažovateľka prípustnosť dovolania podaného proti rozsudku krajského súdu vyvodila z § 421 ods. 1 písm. b) CSP (vo vzťahu k jeho potvrdzujúcemu výroku) a § 420 písm. f) CSP (vo vzťahu k výrok o náhrade trov konania). V súvislosti s namietaným nesprávnym právnym posúdením veci sformulovala dvanásť dovolacích otázok, podľa jej názoru právnej povahy, rozdelených do viacerých okruhov, od ktorých vyriešenia záviselo rozhodnutie

odvolacieho súdu a ktoré neboli v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu dosiaľ riešené.

Najvyšší súd všetky predmetné otázky vyhodnotil ako otázky skutkového charakteru, ktoré nie sú spôsobilé na dovolací prieskum, čo ho viedlo k záveru o neprípustnosti podaného dovolania a jeho následnému odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP.

Ústavný súd považuje v tejto súvislosti za žiaduce poukázať na problematiku skutkových a právnych otázok. Riešenie skutkovej otázky (*quaestio facti*) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania. Pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec. S istým zjednodušením možno konštatovať, že otázkou skutkovou (faktickou) je pravdivosť či nepravdivosť skutkových tvrdení procesných strán. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (*quaestio iuris*) prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, zamýšľa sa nad možnosťou (potrebou) jej aplikácie, skúma jej obsah, zmysel a účel, normu interpretuje a na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma právne závery o existencii alebo neexistencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad (bližšie pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 27/2019, 3Cdo 218/2017, 3 Cdo 150/2017, 4 Cdo 7/2018, 4 Cdo 32/2018, 7 Cdo 99/2018).

Rozhraničenie medzi skutkovými a právnymi otázkami pritom predstavuje zložitú a nejednoznačnú problematiku, čo potvrdzuje aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), podľa ktorej nemôžu byť účastníci konania sankcionovaní, ak majú v dobrej viere za to, že platne otvorili otázku (zásadného) právneho významu (rozhodnutie ESLP vo veci Adamíček proti Českej republike z 12. 10. 2010, sťažnosť č. 35836/05). Ústavný súd preto zdôrazňuje, že pri rozlišovaní právnych a skutkových otázok je potrebné v prípade pochybností postupovať v prospech dovolateľa. Odmietnutie dovolania z dôvodu, že uplatnené námietky nemajú charakter právnej otázky, je možné iba v prípadoch, keď je táto skutočnosť jednoznačná, pričom záver najvyššieho súdu o skutkovej povahe uplatnených námietok musí byť riadne odôvodnený (pozri obdobne nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. II. ÚS 664/19 z 27. apríla 2020).

Na základe uvedeného sa ústavný súd musí stotožniť s tvrdením sťažovateľky, že ak najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky pre jeho neprípustnosť na tom argumentačnom základe, že dovolacie otázky ňou nastolené majú charakter skutkových otázok, bol povinný tento svoj prijatý záver aj náležitým spôsobom odôvodniť, a to samostatne vo vzťahu ku každej sťažovateľkou sformulovanej otázke. V dôvodoch napadnutého uznesenia však riadne, zrozumiteľné, a teda aj preskúmateľné vysvetlenie právneho záveru, že námietky sťažovateľky nemajú povahu právnych otázok, najvyšší súd neposkytuje. Napriek tomu, že najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia, konkrétne v jeho bodoch 37 až 46, detailne opisuje doslovné znenie všetkých dvanástich dovolacích otázok sťažovateľky, následne sa obmedzuje na veľmi stručné konštatovanie o ich skutkovej povahe. Súčasne bez bližšieho objasnenia v bode 59 uvádza, že sťažovateľka kladie (aj) dovolacie otázky, ktoré „boli dovolacím súdom viackrát riešené a ustálené (povinnosť žalobcu podať žalobu v prekluzívnej lehote, povinnosť žalobcu vymedziť dôvody žaloby v prekluzívnej 3- mesačnej lehote a nemožnosť ich rozširovania po uplynutí tejto lehoty a ďalšie)“. Predmetné tvrdenie, ktoré je navyše v rozpore s prijatým záverom o skutkovom charaktere vymedzených dovolacích otázok, však najvyšší súd už ďalej nerozvíja. Ďalšia časť odôvodnenia napadnutého uznesenia je venovaná konštatovaniu o dostatočnom sa vysporiadaní so všetkými podstatnými skutočnosťami zo strany konajúcich súdov nižšej inštancie (bod 60). Sťažovateľka však v podanom dovolaní nenamietala, že konajúce súdy jej neposkytli odpovede na jej uplatnené

námietky, preto sa uvedené úvahy javia ako celkom nadbytočné.

Ústavný súd považuje takéto formálne a povrchné odôvodnenie najvyššieho súdu o skutkovej povahe dovolacích otázok sťažovateľky, ktoré viedlo k odmietnutiu jej dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 CSP pre neprípustnosť, za ústavne neakceptovateľné. Týmto spôsobom najvyšší súd rezignoval na svoju povinnosť riadne odôvodniť svoj záver o neprípustnosti dovolania, v dôsledku čoho zasiahol do základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu. Ústavný súd sa pritom nemôže stotožniť s tvrdením dovolacieho súdu, že sťažovateľka všetkými vymedzenými dovolacími otázkami namietala len zistený skutkový stav a hodnotenie dôkazov, keďže z obsahu jej dovolania vyplýva, že spochybňuje aj interpretáciu konkrétnych zákonných ustanovení na ustálený skutkový stav, ktorý označuje za „jedinečný“ a vyžadujúci si výklad práva tak, aby jej bola poskytnutá materiálna, a nie len formálna ochrana práv. Sťažovateľka preto v dovolaní od najvyššieho súdu žiadala, aby posúdil, či na takto zistený skutkový stav konajúce súdy aplikovali príslušnú právnu normu správnym spôsobom. Z dovolacej argumentácie pritom možno spoľahlivo vyvodiť právne posúdenie veci krajským súdom, ktoré sťažovateľka považuje za nesprávne, ako aj to, v čom vidí nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

Obsah práva na spravodlivý súdny proces totiž okrem iného vyžaduje aj naplnenie požiadaviek na určitú kvalitu odôvodnenia súdneho rozhodnutia, *notabene* ak ide o rozhodnutie o dovolaní. Všeobecne je potrebné zdôrazniť, že je povinnosťou všeobecného súdu poskytnúť sporovým stranám v každom procesnom štádiu náležité odpovede na ich podstatné námietky v miere zodpovedajúcej okolnostiam prejednávanej veci (II. ÚS 515/2022).

V neposlednom rade je potrebné uviesť, že aj *podporný* odkaz najvyššieho súdu na uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 464/2014 z 13. augusta 2014 svedčí o celkovej nepresvedčivosti napadnutého rozhodnutia. Predmetom ústavného prieskumu bol totiž v danej veci rozsudok krajského súdu č. k. 13 Cob 292/2013 z 12. marca 2014, proti ktorému podala obchodná spoločnosť (právny predchodca žalovaného v 1. rade, pozn.) ústavnú sťažnosť, ktorú ústavný súd odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť. Sťažovateľka mala v danom konaní vedenom všeobecnými súdmi procesné postavenie žalobkyne, pričom konajúce súdy jej žalobe vyhovelí a rozhodli, že uznesenia prijaté na mimoriadnom valnom zhromaždení konanom 2. januára 2006 sú neplatné. Nie je pritom zrejmé, aký súvis s vyhodnotením povahy dovolacích otázok predložených sťažovateľkou najvyššiemu súdu má tá okolnosť, že v zmienenom konaní krajský súd nevyhovel návrhu žalovanej obchodnej spoločnosti na pripustenie dovolania proti svojmu potvrdzujúcemu rozhodnutiu v zmysle § 238 ods. 3 v tom čase platného a účinného Občianskeho súdneho poriadku, pretože svoj rozsudok (v spojení s prvoinštančným rozsudkom) nepovažoval za rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Ako už ústavný súd uviedol, je síce potrebné rešpektovať právomoc najvyššieho súdu si ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania, no táto interpretácia nemôže byť nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd, svojvoľná a formalistická, ako tomu bolo v prípade posúdenia dovolania sťažovateľky. Napadnuté uznesenie nespĺňa atribúty ústavne akceptovateľného rozhodnutia súdu, keďže najvyšší súd v ňom ústavne nekonformným spôsobom odôvodnil prijatý záver o neprípustnosti dovolania podľa § 447 písm. f) CSP. Súdna ochrana preto nebola sťažovateľke najvyšším súdom poskytnutá v zákonom predpokladanej kvalite, preto ústavný súd vyslovil porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na tomto mieste však ústavný súd súčasne zdôrazňuje, že jeho kasačné rozhodnutie neprejudikuje, ako by sa malo vo veci samej rozhodnúť, a teda sa nevyjadruje ani k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, pretože by v tomto smere išlo o neprípustný zásah do rozhodovacej autonómie dovolacieho

	<p>súdu (II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016). Súčasne zdôrazňuje, že jeho kasačný nález sa nedotýka tej časti napadnutého uznesenia, v ktorej najvyšší súd posudzoval prípustnosť dovolania sťažovateľky podľa § 420 písm. f) CSP. Sťažnostná argumentácia sťažovateľky sa tejto časti napadnutého rozhodnutia nedotkla.</p> <p><u>K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy</u></p> <p>28. Pokiaľ ide o sťažovateľkou namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ústavný súd sa riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preskúmané (IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). V súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) vychádzal z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu a jeho zrušením sa otvára priestor na to, aby sa najvyšší súd po vrátení veci v ďalšom konaní sám vysporiadal s ochranou uvedeného práva hmotnoprávneho charakteru. V tejto časti preto ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel.</p> <p><u>K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy</u></p> <p>Rovnako ústavný súd nevyhovel ani tej časti ústavnej sťažnosti, ktorou sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a čl. 2 ods. 2 ústavy (bod 4 výroku nálezu). Ústavný súd, odvolávajúc sa na svoju doterajšiu judikatúru (IV. ÚS 119/07, IV. ÚS 383/08), uvádza, že čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy majú charakter všeobecných ústavných princípov, ktoré sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy. Označený článok ústavy je vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o porušovaní základných práv a slobôd garantovaných ústavou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Prioritne teda v konaní o ústavnej sťažnosti nejde o kontrolu súladu postupov a rozhodnutí orgánov verejnej moci s ústavou, ale o poskytovanie účinnej ochrany základným právam a slobodám sťažovateľov. Ústavný súd preto nepovažoval za potrebné vysloviť porušenie aj týchto článkov ústavy vo výrokovej časti tohto nálezu (obdobne I. ÚS 736/2016, IV. ÚS 150/2018, II. ÚS 382/2018, I. ÚS 52/2020, II. ÚS 73/2023).</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu z 29. októbra 2020 boli porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEK a iných súdov</p>	
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>klúčové slová</p>	<p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu rozhodnutie-odôvodnenie akcia, akcionár dovolanie-prípustnosť</p>

<p>spisová značka</p>	<p>I. ÚS 232/2023</p>
<p>populárny názov</p>	<p>Spotrebiteľské právo - spotrebiteľ ako podnikateľ</p>
<p>sudca spravodajca</p>	<p>Miloš Maďar</p>
<p>druh konania</p>	<p>konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb</p>

druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	15.08.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	V každom konaní, ktorého predmetom sú práva a povinnosti spotrebiteľa, ak je súčasne spochybňovaný jeho štatút, je povinnosťou dodávateľa preukázať, že spotrebiteľ konal v rámci predmetu svojej obchodnej alebo podnikateľskej činnosti. Dôkazná povinnosť dodávateľa plynie z povinnosti odbornej starostlivosti a je potvrdená aj skutočnosťou, že celý proces kontraktácie ovláda dodávateľ. Ak teda dodávateľ v každom jednom spornom prípade za použitia prostriedkov známych pre dôkazné konanie neunesie dôkazné bremeno preukázania štatútu nespotebriteľa, bude sa mať za to, že osoba je vždy spotrebiteľom, ktorému patrí spotrebiteľská právna ochrana.
skutkový stav a základné fakty	<p>V konaní vedenom na okresnom súde sa sťažovateľ v právnom postavení žalobcu domáhal voči žalovanému (POHOTOVOŠŤ, s. r. o.) zaplattenia sumy 2 883 eur s príslušenstvom z titulu vydania bezdôvodného obohatenia. Sťažovateľ (ako fyzická osoba podnikateľ) uzavrel so žalovaným tri zmluvy o úvere, pričom poskytnuté finančné prostriedky použil na osobnú potrebu. S poukazom na spotrebiteľský charakter úverových zmlúv namietal, že neobsahujú podstatné náležitosti v zmysle zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov, a preto sa úvery považujú za bezúročné a bez poplatkov. Žalovanému okrem istiny uhradil aj dohodnutú odplatu, čím došlo na strane žalovaného k bezdôvodnému obohateniu.</p> <p>Okresný súd rozsudkom z 13. apríla 2018 žalobu sťažovateľa zamietol, keďže právne vzťahy založené zmluvami o úvere nepovažoval za spotrebiteľské. Na základe sťažovateľom podaného odvolania krajský súd rozsudkom z 20. novembra 2019 rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil.</p> <p>Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) v spojení s § 422 ods. 1 písm. a) CSP (majetkový cenzus).</p> <p>Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu o odmietnutí jeho dovolania ako neprípustného pre nedostatočnú hodnotu sporu (majetkový cenzus), keď právny vzťah medzi sťažovateľom a žalovaným nepovažoval za spotrebiteľský (nesprávne právne posúdenie veci najvyšším súdom) a neprihliadol na bezdôvodné odmietnutie vykonania dôkazu, podľa sťažovateľa preukazujúceho spotrebiteľský charakter uzatvorených zmlúv.</p>
z odôvodnenia	<p>Sťažovateľ vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania (len) z § 421 písm. b) CSP. Právnu otázku, ktorá dovolacím súdom ešte nebola riešená, vymedzil takto: „<i>je uvedenie IČO, resp. uvedenie vyhlásenia o účele finančných prostriedkov do vopred pripraveného formulára úverovej zmluvy postačujúce na to, aby takúto úverovú zmluvu bolo možné automaticky považovať za nespotebiteľskú?</i>“</p> <p>Najvyšší súd v napadnutom uznesení považoval takto položenú otázku za akademickú, keďže samotný štatút podnikateľa, resp. uvedenie identifikačného čísla, nevylučuje automaticky fyzickú osobu spod spotrebiteľskej ochrany, k čomu v prejednávanej veci pristúpila skutočnosť, že sťažovateľ nepreukázal použitie finančných prostriedkov na iný než podnikateľský účel [vyznačený v predmetnej zmluve; (táto skutočnosť pritom predstavuje skutkový stav, ktorým je najvyšší súd viazaný)]. Zároveň konštatoval, že právne posúdenie sťažovateľom nastolenej právnej otázky krajským súdom bolo súladné s vnútroštátnym i úniou právom. Podľa najvyššieho súdu v prejednávanej veci nešlo o spor s ochranou slabšej strany, preto bol toho názoru, že dovolanie nespĺňa zákonom stanovený majetkový cenzus, a preto ho odmietol ako neprípustné podľa § 447 ods. 1 písm. c) CSP.</p> <p>Inými slovami, z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu možno vyvodit', že pre odmietnutie dovolania sťažovateľa vzhliadol viacero dôvodov, 1.</p>

majetkový cenzus, 2. sťažovateľom formulovanú právnu otázku považoval za akademickú (teda ako otázku, od ktorej nezáviselo rozhodnutie krajského súdu), 3. no zároveň právne posúdenie nastolenej otázky odvolacím súdom považoval za súladné s vnútroštátnym (dokonca) i úniovým právom.

Predmetom dovolacieho prieskumu disponuje v prvom rade dovolateľ, ktorý je v dovolaní povinný označiť dovolacie dôvody, ktorými sú vady zmätočnosti podľa § 420 CSP a nesprávne právne posúdenie veci, a riadne odôvodniť, na základe akých skutočností je uplatnený dovolací dôvod daný. Dovolací súd je v zmysle § 440 CSP viazaný dovolacími dôvodmi. Viazanosť dovolacími dôvodmi znamená nielen jeho nemožnosť prekročiť rámec dovolacieho prieskumu tak, ako ho vymedzil dovolateľ, ale aj povinnosť vyčerpať celý jeho obsah v prvom rade zodpovedaním otázky prípustnosti dovolania a následne vysporiadaním sa s dôvodmi dovolania. Obe otázky musia byť zodpovedané preskúmateľným a odôvodneným spôsobom (IV. ÚS 586/2020).

Účelom dovolania podaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci nie je vyvolať neobmedzený prieskum zákonnosti rozhodnutia odvolacieho súdu ako celku, ale vyriešenie právnej otázky, na ktorej posúdení bolo napadnuté rozhodnutie založené a ktorá z hľadiska jej vymedzenia spadá pod niektorý z dôvodov prípustnosti dovolania uvedených v § 421 ods. 1 CSP. Z hľadiska nárokov, ktoré dovolací súd kladie na formuláciu dovolania, resp. dovolacej otázky a jej následného subsumovania pod konkrétny dôvod prípustnosti dovolania, je ústavný súd následne oprávnený posudzovať, či príliš formalistický prístup najvyššieho súdu nevedol v konkrétnej veci k odopretiu práva dovolateľa na prístup k súdu v materiálnom zmysle (IV. ÚS 134/2023, IV. ÚS 323/2021).

Ústavný súd preto ďalej skúmal, či napadnuté uznesenie môže obstať z materiálneho hľadiska a či ho možno považovať za ústavne udržateľné z hľadiska zodpovedania otázky prípustnosti dovolania, ako ju vymedzil sťažovateľ.

K formálnemu podnikateľskému označeniu osoby, ktorá vstupuje do záväzkov s dodávateľom a k praktikám dodávateľov, ktorí spotrebiteľa *de iure* zbavujú právnej ochrany, sa vyjadruje aj odborná literatúra. Veritelia finančných služieb vyvinuli početné modely a techniky vymedzenia a zachytenia účelu úveru, ktorých cieľom bolo dosiahnuť vyhlásenie spotrebiteľa o tom, že účel zmluvy a poskytovanej služby sa spája s konaním osoby vo sfére predmetu jej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti (napr. inštruovanie obchodných zástupcov, aby všetci dlžníci v spotrebiteľských zmluvách ako účel vyznačovali podnikanie, povolanie, zamestnanie, inú obchodnú činnosť a pod., resp. výslovné vypísanie účelu úveru alebo vyhlásenie o tom, že účelom poskytnutia úveru je výplata jeho podnikateľských záväzkov, výplata miezd zamestnancov a pod.). Všetky uvedené praktiky predstavujú nekalé konanie ingerujúce do autonómie osoby spotrebiteľa s negatívnym následkom smerujúcim k zbaveniu jeho spotrebiteľskej ochrany. Žiadna z uvedených praktík však v konečnom dôsledku neprivodzuje relevanciu tohto nekalého konania, ktorá by akýmkoľvek spôsobom mohla ovplyvniť skutočný spotrebiteľský štatút osoby. Na tento účel je totiž potrebné vychádzať z tzv. skutočného účelu zmluvy, ktorým nie je, resp. nemusí byť účel formálne v zmluve deklarovaný. Skutočný účel zmluvy musí byť medzi stranami a osobitne pred decíznym orgánom preukázaný hodnoverne do tej miery, že nemôžu byť pochybnosti o tom, či osoba poskytnutý úver skutočne použila na záväzky v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti, alebo či prostriedky použila na osobné účely. Iba v prípade jasného preukázania existencie skutočného účelu zmluvy, a teda i záväzku možno jednoznačne ustáliť, či ide alebo nejde o spotrebiteľský vzťah (porov. Števec, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 529.).

Najvyšší súd v napadnutom uznesení síce správne poukázal na skutočnosť, že samotné uvedenie identifikačného čísla v zmluve ešte nevyklučuje spotrebiteľský vzťah, ale podstatný pre toto posúdenie je charakter konania fyzickej osoby, a teda či dané konanie, ktorého sa týka uzatvorená zmluva, je predmetom podnikateľskej činnosti fyzickej osoby, napokon však uzavrel, že sťažovateľ „nepreukázal, že by predmetné finančné prostriedky použil na inú ako podnikateľskú činnosť“. Túto skutočnosť pritom považoval dovolací súd za jasne preukázanú a zároveň predstavujúcu skutkový stav, ktorým je v zmysle § 442 CSP viazaný.

Uvedený záver pritom kontrastuje so záverom prezentovaným okresným súdom v bode 17 odôvodnenia jeho rozsudku, podľa ktorého „skutočnosť, na aký účel boli poskytnuté prostriedky skutočne použité, je pre posúdenie, či sa jedná o spotrebiteľský vzťah bez právneho významu“, resp. keď odôvodnil nevykonanie dôkazu navrhnutého sťažovateľom tým, že touto svedeckou výpoveďou by nemohol byť preukázaný tvrdený spotrebiteľský charakter uzavretých zmlúv tým, „že ich nesporebiteľský charakter vyplýva z obsahu predložených písomných zmlúv“, potvrdený ako vecne správny aj krajským súdom.

V rámci uvedeného sa javí odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu ako rozporuplné, nezohľadňujúce okolnosti konkrétnej prejednávanej veci a jeho záver o nesporebiteľskom charaktere predmetných zmlúv ako arbitrárny.

Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti podanej proti uzneseniu najvyššieho súdu zdôrazňuje svoju nespokojnosť s tým, ako sa najvyšší súd vysporiadal s jeho opakovane vznášanou námietkou nevykonania navrhovaného „kľúčového“ dôkazu (výsluch svedka – mandátára žalovaného k okolnostiam uzatvárania predmetných úverových zmlúv). K tejto námietke [vznesenej v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP] najvyšší súd uviedol, že nejde o opomenutý dôkaz, keďže jeho nevykonanie okresný súd zdôvodnil.

V reakcii na tvrdenie sťažovateľa, že bezdôvodné odmietnutie vykonania kľúčového dôkazu je potrebné z hľadiska jej obsahu posudzovať ako dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, ktorý nie je limitovaný majetkovým cenzom, ústavný súd s odkazom na § 440 CSP uvádza, že dovolací súd je viazaný vymedzením dôvodu, pre ktorý sa rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za nesprávne. Právna úprava pripúšťa dva dovolacie dôvody, prvý spočíva v zmatečnosti napadnutého rozhodnutia (§ 420), druhý v nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom (§ 421). V porovnaní s pôvodnou úpravou (§ 242 ods. 1 druhá veta Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016) súčasná úprava už neumožňuje súdu prihliadať na vady zmatečnosti *ex offico*. Podľa § 440 CSP dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi. Tento postup súvisí s dôsledným zachovávaním dispozičného princípu a princípu právnej istoty, ako aj procesnej zodpovednosti strán za ochranu svojich práv. Odstraňovanie nedostatkov rozhodnutia a konania jemu predchádzajúceho prostredníctvom opravných prostriedkov je v dispozícii strán konania. Dovolací súd je teda viazaný tým, čo dovolateľ považuje za nesprávne (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 1618 a nasl.). Skutočnosť, že na túto námietku najvyšší súd vôbec nejakým spôsobom reagoval v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, nezakladá nesprávnosť napadnutého uznesenia ani porušenie namietaných práv sťažovateľa.

V zhode s najvyšším súdom aj ústavný súd opakuje, že samotný štatút podnikateľa nevyklučuje spotrebiteľskú ochranu. Je potrebné vychádzať z tzv. skutočného účelu zmluvy, ktorým nie je, resp. nemusí byť účel formálne v zmluve deklarovaný. Iba v prípade jasného preukázania existencie skutočného účelu zmluvy, a teda i záväzku možno jednoznačne ustáliť, či ide alebo nejde o spotrebiteľský vzťah. V zmysle uvedeného by vo všeobecnosti výpoveď

svedka, ktorý so sťažovateľom uzatváral úverové zmluvy, nemohla prispieť k ustáleniu skutočného charakteru predmetných úverových zmlúv, keďže by nebola spôsobilá preukázať použitie poskytnutých finančných prostriedkov na iný účel ako podnikateľskú činnosť. Na tomto mieste je však nevyhnutné prihliadnuť na konkrétne okolnosti prejednávanej veci, keď okresný súd (nesprávne) ustálil charakter predmetných zmlúv iba na základe ich obsahu s ohľadom na to, že ich sťažovateľ uzavrel pod svojím obchodným menom, prideleným identifikačným číslom a miestom podnikania a zároveň obsahujú osobitné podpísané prehlásenie sťažovateľa, že finančné prostriedky sú poskytnuté na výkon podnikania. Prezentovaný záver okresného súdu pritom obstál v odvolacom aj dovolacom konaní. Preto možno pochopiť snahu sťažovateľa domôcť sa vykonania tohto podľa jeho názoru „kľúčového“ dôkazu aj v podanej ústavnej sťažnosti. Ako už bolo uvedené, pri ústavne konformnom posúdení ne/spotrebiteľského charakteru predmetných zmlúv by však tento dôkaz podstatnú úlohu nezohrával. Uvedené zároveň spochybňuje záver najvyššieho súdu o akademickosti v dovolaní formulovanej otázky, ktorý nereflektuje realitu prejednávanej veci.

Okresný súd v bode 18 svojho rozsudku zároveň konštatoval, že „v občianskom súdnom konaní sporového charakteru spočíva dôkazné bremeno na žalobcovi... ak strana nesplní svoju dôkaznú povinnosť, súd nemá povinnosť vykonávať iné dokazovanie“, v reakcii na skutočnosť, že sťažovateľ nepredložil úplné znenia predmetných zmlúv vrátane všeobecných obchodných podmienok.

V tejto súvislosti ústavný súd upriamuje pozornosť na § 295 CSP, ktorý predstavuje jedno z kľúčových ustanovení prelamujúce dispozičný princíp v civilnom procese s cieľom poskytnúť spotrebiteľovi čo najväčšiu mieru ochrany jeho práv garantovaných hmotným právom. Možnosť vykonať aj nenavrhnuté dôkazy úzko súvisí s povinnosťou *ex offico* kontroly neprijateľných zmluvných podmienok. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) rovnako zaväzuje súd aby v prípade potreby *ex offico* prijal potrebné opatrenia na vykonanie dokazovania s cieľom doplniť súdny spis tým, že účastníkov konania pri dodržaní kontradiktórnosti vyžve, aby mu predložili vysvetlenia a doklady potrebné na tento účel (SDEÚ vo veci C-511/17, Lintner). V judikatúre Súdneho dvora nachádzame odpoveď aj na ďalšiu otázku, ktorej zodpovedanie nie je vo vnútroštátnom práve výslovne regulované: Je súd oprávnený vykonávať dôkazy bez návrhu v situácii, keď nie je ustálené, či je predmetom konania spotrebiteľský spor na účel klasifikácie tohto sporu? Smernica Rady 93/13/EHS podľa vyššie citovanej judikatúry vyžaduje od vnútroštátneho súdu *ex offico* nariadiť vykonávanie dôkazov s cieľom zistiť, či ustanovenie nachádzajúce sa v zmluve, ktorá bola uzavretá medzi dodávateľom a spotrebiteľom, patrí do pôsobnosti tejto smernice. Táto možnosť priznaná súdu bola posúdená ako nevyhnutná pre to, aby bola pre spotrebiteľa zabezpečená účinná ochrana, najmä s ohľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo toho, že tento spotrebiteľ o svojich právach nevie alebo má ťažkosti s ich uplatnením (SDEÚ vo veci C-240/98 až C-244/98, Océano Grupo Editorial SA.). Keďže súd posudzuje, či ide o spotrebiteľský spor v zmysle § 290 CSP, je vykonanie dôkazov aj v tejto situácii nevyhnutné. Tento záver sa zároveň na základe argumentu racionálnosti dá odvodiť aj z ustanovení vnútroštátneho práva, pretože v opačnom prípade by § 290 až § 300 CSP boli za určitých okolností nepoužiteľné. V súvislosti s § 295 CSP je v individuálnych spotrebiteľských sporoch potrebné aplikovať aj § 132 ods. 3 CSP. Nemôže byť na ťarchu spotrebiteľa, ak v žalobe iba označí, ale nepripojí všetky dôkazy na podporu svojich tvrdení. V dôsledku informačného deficitu, ktorý je pre spotrebiteľa v spotrebiteľských sporoch obvyklý, musí dôkaznú povinnosť za spotrebiteľa suplovať súd, a to aj v prípade, ak spotrebiteľ nepredložil alebo nemôže predložiť dôkazy vlastnou vinou. Obdobné platí aj v prípade, ak je spotrebiteľ žalovaný a nepripojí všetky dôkazy k vyjadreniu k žalobe (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 1157.).

Povinnosť skúmať skutočný účel zmluvy sa pritom prirodzene spája s dôkazným

	<p>bremenom dodávateľa. V každom konaní, ktorého predmetom budú práva a povinnosti spotrebiteľa, ak bude súčasne spochybňovaný jeho štatút, bude povinnosťou dodávateľa preukázať, že spotrebiteľ konal v rámci predmetu svojej obchodnej alebo podnikateľskej činnosti. Dôkazná povinnosť dodávateľa plyní z povinnosti odbornej starostlivosti a je potvrdená aj skutočnosťou, že celý proces kontraktácie ovláda dodávateľ. Ak teda dodávateľ v každom jednom spornom prípade za použitia prostriedkov známych pre dôkazné konanie neunesie dôkazné bremeno preukázania štatútu nespotebriteľa, bude sa mať za to, že osoba je vždy spotrebiteľom, ktorému patrí spotrebiteľská právna ochrana (porov. Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 529.).</p> <p>Ústavný súd pripomína, že jeho úlohou nebolo nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojim vlastným názorom, ale presvedčiť sa, že závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľa. Napriek tomu, že sám najvyšší súd v bode 16 napadnutého uznesenia konštatoval, že v prejednávanej spore je rozhodujúce posúdenie, aký charakter má záväzkový vzťah medzi sťažovateľom a žalovaným, tým, že nezohľadnil už uvedené východiská, jeho záver o ne/spotrebiteľskom charaktere predmetných zmlúv a na to nadväzujúci záver o nesplnení zákonom stanoveného majetkového cenzu, o akademickom charaktere v dovolaní formulovanej otázky, ako aj o súladnosti právneho posúdenia nastolenej právnej otázky krajským súdom s vnútroštátnym i úniou právom stráca na presvedčivosti a, naopak, nadobúda arbitráry charakter.</p> <p>Vzhľadom na uvedené ústavnému súdu neostáva iné než pri uprednostnení materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti konštatovať, že najvyšší súd sa s podaným dovolaním sťažovateľa nevysporiadal ústavne udržateľným spôsobom.</p> <p>Na základe všetkých už uvedených skutočností podľa ústavného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu z 26. októbra 2022 bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEK a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	bezdôvodné obohatenie podnikateľská činnosť-podnikateľ spotrebiteľ, spotrebiteľské právo dovolanie

spisová značka	I. ÚS 246/2023
populárny názov	Správne súdnictvo
súdca spravodajca	Rastislav Kaššák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	15.08.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 127 ods. 2

	zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Ak najvyšší správny súd neposkytol odpoveď na námietku sťažovateľky týkajúcu sa splnenia hmotnoprávnych podmienok na vznik nároku na odpočítanie dane, ale všetky námietky obsiahnuté v kasačnej sťažnosti považoval za neprípustné s odkazom na § 439 SSP upravujúci zákaz uvádzania nových dôvodov v kasačnej sťažnosti, nemožno odôvodnenie napadnutého rozsudku považovať za presvedčivé, náležité, a teda ústavne akceptovateľné.
skutkový stav a základné fakty	<p>Daňový úrad rozhodnutím zo 7. septembra 2016 určil sťažovateľke rozdiel v sume nadmerného odpočtu 105 930,49 eur na DPH za zdaňovacie obdobie júl 2009, čím znížil nadmerný odpočet na DPH zo sumy 105 965,62 eur na sumu 35,13 eur.</p> <p>Predmetné rozhodnutie správcu dane bolo na základe odvolania sťažovateľky potvrdené rozhodnutím finančného riaditeľstva (ďalej aj „žalovaný“) z 19. mája 2017.</p> <p>Správna žaloba sťažovateľky proti preskúmanému rozhodnutiu žalovaného bola rozsudkom krajského súdu z 19. septembra 2019 zamietnutá.</p> <p>Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka kasačnú sťažnosť, ktorú najvyšší správny súd napadnutým rozsudkom ako nedôvodnú zamietol. Konštatoval, že na základe kasačnej sťažnosti naformulovanej sťažovateľkou nemohol pristúpiť k jej vecnému posúdeniu, resp. k preskúmaniu napadnutého rozsudku krajského súdu, pretože sťažovateľka uplatnila novú námietku, ktorú mohla a mala uplatniť už v správnej žalobe a súčasne druhý sťažnostný bod týkajúci sa odklonu krajského súdu od ustálenej praxe kasačného súdu nevymedzila tak, ako to vyžaduje Správny súdny poriadok.</p>
z odôvodnenia	<p>Ústavný súd v prvom rade uvádza, že s najvyšším správnym súdom možno súhlasiť v tom smere, že sťažovateľka v kasačnej sťažnosti skutočne uviedla aj nové dôvody, ktoré neboli uplatnené v jej správnej žalobe, a to pokiaľ ide o jej tvrdenie týkajúce sa zmätočného rozhodnutia správcu dane v súvislosti s určením dôvodu pre nepriznanie nároku na odpočet DPH. V správnej žalobe totiž nie je ani len zmienka, resp. výhrada o vzájomne si odporujúcich právnych záveroch správcu dane, ktorý zmätočne skumuloval dôvody nepriznania nároku na odpočet dane, keď na jednej strane skonštatoval neuskutočnenie zdaniteľného plnenia a zároveň konštatoval podvodné konanie. Ak preto najvyšší správny súd vyhodnotil túto námietku sťažovateľky ako novú (v správnej žalobe neuplatnenú) a z tohto dôvodu neprípustnú s poukazom na § 439 ods. 3 SSP, nemožno mu v tomto ohľade nič vytknúť.</p> <p>Ústavný súd však nemôže prisvedčiť tvrdeniu kasačného súdu, že všetky námietky, ktoré sťažovateľka predostrela v kasačnej sťažnosti, predstavujú nové a dosiaľ neuplatnené námietky, ktorými sa najvyšší správny súd nemohol pre neprípustnosť vnášania nových sťažnostných bodov do kasačnej sťažnosti zaoberať. Sťažovateľka totiž už v správnej žalobe zreteľne namietala, že splnila všetky zákonom stanovené podmienky na priznanie uplatneného nároku na odpočet DPH a konštantne tvrdila, že vyčerpala svoje dôkazné bremeno (s odkazom na právne závery predchádzajúceho rozhodnutia krajského súdu zo 6. marca 2014), pričom v tejto súvislosti označila za nezákonný argument žalovaného, že dôvodom na nepriznanie nadmerného odpočtu DPH bolo aj neunesenie dôkazného bremena za nedostatky, resp. iné nezrovnalosti na strane subdodávateľského subjektu jej dodávateľa.</p> <p>Krajský súd sa následne v dôvodoch svojho rozsudku rozsiahlo venoval práve uneseniu dôkazného bremena kontrolovaného daňového subjektu – sťažovateľky a jeho presunu z daňových orgánov na sťažovateľku, poukazujúc pritom na judikatúru najvyšších súdnych autorít a jej vývoj v tejto otázke. Dospel k záveru, že sťažovateľka pri uplatnení nároku na odpočet dane nespĺnila zákonom vyžadované hmotnoprávne podmienky, keď nevyvrátila pochybnosti správcu dane, že fakturované služby – stavebné práce boli dodané práve osobou uvedenou na účtovnom doklade, teda jej dodávateľom. V danom prípade teda</p>

	<p>nebolo spochybnené samotné vykonanie fakturovaných stavebných prác, ale bolo sporné, kto ich skutočne vykonal, pričom sťažovateľka ako daňový subjekt napriek viacerým výzvam správcu dane nepreukázala, že službu deklarovanú na faktúre nadobudla od tam uvedeného dodávateľa, resp. od jej subdodávateľa. Sťažovateľka následne uvedený záver správneho súdu rozporovala aj v kasačnej sťažnosti, tvrdiac, že nie je možné akceptovať, aby od nej finančné orgány požadovali predloženie dokumentácie a iných dôkazov patriacich tretím osobám, a teda aby si splnila dôkaznú povinnosť aj za tretie osoby. Napriek tomu, že aj sám kasačný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti potvrdzuje, že sťažovateľka v správnej žalobe namietala okrem iného aj nesprávne právne posúdenie v otázke presunu dôkazného bremena, v dôvodoch napadnutého rozsudku nepristúpil k vysporiadaniu sa s predmetnou zásadnou námietkou, hoci evidentne nešlo o prípad nového sťažnostného bodu uplatneného prvýkrát až v kasačnej sťažnosti.</p> <p>Ústavný súd preto konštatuje, že ak najvyšší správny súd neposkytol odpoveď na námietku sťažovateľky týkajúcu sa splnenia hmotnoprávnych podmienok na vznik nároku na odpočítanie dane, ale všetky námietky obsiahnuté v kasačnej sťažnosti považoval za neprípustné s odkazom na § 439 SSP upravujúci zákaz uvádzania nových dôvodov v kasačnej sťažnosti, nemožno odôvodnenie napadnutého rozsudku považovať za presvedčivé, náležité, a teda ústavne akceptovateľné.</p> <p>Sumarizujúc uvedené, neostáva ústavnému súdu iné než uzavrieť, že súdna ochrana nebola sťažovateľke najvyšším správnym súdom poskytnutá v zákonom predpokladanej kvalite, čo viedlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, preto ústavný súd vyslovil jeho porušenie.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že rozsudkom najvyššieho správneho súdu z 26. októbra 2022 bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>správne súdnictvo-rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam správnych orgánov daň-dokazovanie v daňovom konaní rozhodnutie-odôvodnenie daň-odpočet dane</p>

spisová značka	I. ÚS 287/2023
populárny názov	Exekučné konanie - spotrebiteľská zmluva
sudca spravodajca	Miloš Maďar
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	15.08.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Uznesením krajského súdu došlo k neprípustnému zásahu do označených práv sťažovateľky, keď krajský súd síce postupoval podľa § 387 ods. 2 CSP, avšak vôbec nereagoval na vecnú a právnu argumentáciu sťažovateľky uvedenú v jej odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 3 CSP). Táto potreba reagovať vyplynula už len z procesnej situácie, keď súd prvej inštancie o zastavení exekúcie rozhodol bez toho, aby sa k zamýšľanému právnomu

	<p>posúdeniu o neprijateľnosti zmluvných podmienok sťažovateľka mohla vyjadriť a poskytnúť svoje právne argumenty. Sťažovateľka sa totiž o neprijateľnosti zmluvných podmienok dozvedela z rozhodnutia súdu prvej inštancie a až v odvolaní mohla prvýkrát uplatniť svoju argumentáciu.</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Sťažovateľka bola oprávnená v exekučnom konaní vedenom okresným súdom proti povinnému o vymoženie 7 573,03 eur s príslušenstvom na základe exekučného titulu zmenkového platobného rozkazu. V priebehu konania v súlade s novelou č. novelou č. 438/2015 Z. z. zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) doplnila svoj návrh o všetky rozhodujúce skutočnosti týkajúce sa vlastného vzťahu s povinným. Uviedla, že na základe zmluvy o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere poskytol právny predchodca sťažovateľky (Prvá stavebná sporiteľňa, a. s.) povinnému úver. Plnenie z úverovej zmluvy bolo zabezpečené vlastnou biankozmenkou vystavenou povinným, ktorú uplatnil právny predchodca sťažovateľky v konaní po tom, čo povinný dobrovoľne nesplnil svoj záväzok vrátiť poskytnutý úver. Okresný súd uznesením z 15. júna 2021 zastavil exekúciu a konštatoval, že vymáhaný nárok vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou a v základnom konaní zmenkový súd rozhodol výlučne na podklade originálu zmluvy a neprihliadal na neprijateľné zmluvné podmienky, ktoré okresný (exekučný) súd považoval za neplatné.</p> <p>Proti označenému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom s poukazom na relevantnú právnu úpravu (Exekučný poriadok, smernica Rady 93/13 EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách), ako aj s poukazom na rozhodovaciu prax najvyššieho súdu a recentnú judikatúru ústavného súdu argumentovala, že pokiaľ okresný súd vyhodnotil niektoré dojednania zmluvy ako neprijateľné, bolo jeho povinnosťou zastaviť exekúciu, len čo sa týka tejto časti, a nie v celom rozsahu. Jej odvolanie obsahovalo aj argumentáciu vo vzťahu k jednotlivým ustanoveniam zmluvy, ktoré okresný súd považoval za neprijateľné zmluvné podmienky.</p> <p>O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že uznesenie okresného súdu ako vecne správne potvrdil.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Okresný súd v bode 15 uznesenia identifikoval jednotlivé zmluvné podmienky zmluvy o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere, ktoré posúdil ako neprijateľné, a preto neplatné v zmysle § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka. Ide o ustanovenia čl. II upravujúce poplatok za spravovanie medziúveru, poplatok za vydanie biankozmenky, poplatok za vedenie účtu, oprávnenie veriteľa uspokojiť z mesačnej splátky úrokov prednostne sankčné úroky a poplatky, ustanovenia čl. VII bodu 1 a 2 upravujúce právo odstúpiť od zmluvy iba veriteľovi, čl. VII bodu 6, podľa ktorého odstúpením od zmluvy nezaničí právo veriteľa požadovať zmluvne dohodnuté úroky až do zaplatenia celej pohľadávky, čl. VII bodu 8 upravujúce právo veriteľa účtovať si po odstúpení od zmluvy 3 % úrok z omeškania nad dohodnutú úrokovú sadzbu z celého zostatku dlhu a čl. VII bodu 10, podľa ktorého pri odstúpení od zmluvy sa splatná istina, nezaplatené úroky a poplatky zúčtujú do jednej sumy, ktorá sa ďalej úročí podľa bodu 8. Následne v bode 16 uznesenia okresný súd konštatoval, že nepovažuje za preukázané, že zmenkový súd, ktorý vydal exekučný titul, prihliadal na neprijateľné zmluvné podmienky, obmedzenie alebo neprípustnosť použitia zmenky, alebo rozpor s dobrými mravmi alebo so zákonom, preto, aplikujúc § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku, exekúciu zastavil.</p> <p>Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že v odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie uviedla zásadné argumenty, s ktorými sa krajský súd nevysporiadal v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia, hoci v zmysle § 387 ods. 3 CSP mal tak urobiť. Z obsahu sťažovateľkou podaného odvolania ústavný súd zistil, že sťažovateľka v odvolaní poukazovala na to, že exekučný súd nemal zastaviť exekúciu v celom rozsahu, ale len v časti uplatneného nároku, v ktorej došlo k navýšeniu nároku v dôsledku uplatnenia neprijateľnej zmluvnej podmienky. Podľa jej názoru mal okresný súd v danej veci aplikovať i § 57 ods. 3 Exekučného poriadku, ktorý je potrebné zohľadniť pri každom dôvode zastavenia exekúcie (s odkazom na rozhodnutia najvyššieho a ústavného súdu). Zároveň odvolanie obsahuje konkrétnu argumentáciu k jednotlivým</p>

dojednaniam, ktoré okresný súd vyhodnotil ak neprijateľné zmluvné podmienky (k čl. II, čl. VII body 1 a 2, 6, 8, 10 zmluvy).

Ako už bolo uvedené, krajský súd odvolaním napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne, keď sa stotožnil s jeho záverom, že v súdnom konaní, v ktorom bol vydaný exekučný titul – zmenkový platobný rozkaz, sa uplatňoval nárok zo zmenky, vymáhaný nárok vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou a nebolo prihliadnuté na neprijateľné zmluvné podmienky. Súčasne však v bode 19 napadnutého uznesenia dodal, že ak má byť dohoda o vyplňovacom práve zmenky právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie, musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch strán, čo vyžaduje informácie o dôsledkoch vystavenia zmenky pre spotrebiteľa. Zo všeobecných podmienok týkajúcich sa vyplňovacieho práva však žiadne informácie o dôsledkoch vystavenia zmenky pre spotrebiteľa nevyplývajú. Preto (samotná) dohoda o vyplnení zmenky je neprijateľnou zmluvnou podmienkou, čo je dôvodom na zastavenie exekúcie. V bode 20 konštatoval, že so zreteľom na nepreukázanie vlastného vzťahu oprávneného s povinným nepovažoval za potrebné zaoberať sa odvolacími námietkami sťažovateľky.

Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k nepripustnému zásahu do označených práv sťažovateľky. Krajský súd síce postupoval podľa § 387 ods. 2 CSP, avšak vôbec nereagoval na vecnú a právnu argumentáciu sťažovateľky uvedenú v jej odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 3 CSP). Táto potreba reagovať vyplynula už len z procesnej situácie, keď súd prvej inštancie o zastavení exekúcie rozhodol bez toho, aby sa k zamýšľanému právnemu posúdeniu o neprijateľnosti zmluvných podmienok sťažovateľka mohla vyjadriť a poskytnúť svoje právne argumenty. Sťažovateľka sa totiž o neprijateľnosti zmluvných podmienok dozvedela z rozhodnutia súdu prvej inštancie a až v odvolaní mohla prvýkrát uplatniť svoju argumentáciu.

Kľúčovou odvolacou námietkou sťažovateľky bolo, že ak vo veci konajúci súd aj dospel k záveru o neprijateľnosti ním uvádzaných podmienok v spotrebiteľskej zmluve, ktoré sú kvantifikovateľné, nebol žiaden zákonný dôvod zastaviť exekúciu ako celok. Sťažovateľka na podporu svojho právneho názoru poukazovala na rozhodnutia najvyššieho súdu (sp. zn. 3 Oboer 10/2017, sp. zn. 2 ECdo 8/2017), ktorý v súvislosti s aplikáciou § 57 ods. 1 písm. m) v spojení s § 243f ods. 4 Exekučného poriadku uviedol, že „povinnosťou súdu v exekučnom konaní je vyhodnotiť, v akej miere je uplatnený nárok zo zmenky primeraný a nad tento rámec vymoženie nároku nepripustiť“. Argumentovala i nálezom ústavného súdu č. k II. ÚS 299/2019 z 20. februára 2020, podľa ktorého dané ustanovenie „nie je možné vykladať mechanicky tak, že pokiaľ vo veci konajúci súd identifikoval neprijateľnú podmienku, tak automaticky zastaví exekúciu v celom rozsahu, pretože pokiaľ neprijateľnú podmienku je možné kvantifikovať, t. j. oddeliť od ostatných nárokov zo zmenky, uplatňovaných na základe exekučného titulu v exekúcii, je potrebné v záujme spravodlivého posúdenia veci nepripustiť exekúciu len tej časti nároku uplatneného zo zmenky, ktorá má svoj pôvod (základ) v neprijateľnej zmluvnej podmienke. Typicky tomu tak bude pri zmluvných podmienkach, ktoré zakladajú povinnosť platiť určitý poplatok, úrok, sankciu a pod.“. Krajský súd sa však v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia nijakým spôsobom nevysporiadal s právnymi názormi vyšších súdnych autorít, ktoré boli podľa názoru ústavného súdu aplikovateľné aj vo veci sťažovateľky. V tejto súvislosti ústavný súd v podrobnostiach poukazuje na už citovaný nález č. k II. ÚS 299/2019 z 20. februára 2020, ako aj na nález č. k II. ÚS 320/2021 z 9. septembra 2021, v ktorých sa podrobnejšie zaoberal výkladom § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku s ohľadom na jeho účel a zmysel (porov. I. ÚS 218/2023).

Keďže za opísaných procesných okolností krajský súd mal povinnosť sa argumentačne vysporiadať s námietkami sťažovateľky vznesenými v jej odvolaní, krajský súd zlyhal, ak na ne nereagoval, čím nepochybne došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý

proces, ktoré zahŕňa v sebe aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Ústavný súd dáva pritom do pozornosti krajského súdu, že ak v konaní pred súdom účastník (sporová strana) predloží argumentáciu založenú na právnom názore ústavného súdu, je povinnosťou všeobecného súdu sa s takýto argumentom vysporiadať v odôvodnení rozhodnutia.

Zároveň ústavný súd pripomína, že obsahovo obdobné ústavné sťažnosti sťažovateľky, resp. inej sťažovateľky (RECLAIM, a. s.) už boli predmetom jeho posúdenia napr. v konaniach vedených pod sp. zn. II. ÚS 320/2021, I. ÚS 102/2022, I. ÚS 218/2023, I. ÚS 108/2022, IV. ÚS 26/2022. Ani v prejednávanej veci nezistil dôvod odchýliť sa od záverov prezentovaných v nálezoch v týchto konaniach vydaných, a preto na ne odkazuje aj v prejednávanej veci.

Nad rámec uvedeného považuje ústavný súd za dôvodnú aj sťažnostnú námietku týkajúcu sa arbitrárnosti právneho názoru krajského súdu o neprijateľnosti zmenkovej dohody z dôvodu absencie informácií (poučenia) o následkoch vystavenia zmenky. Sťažovateľka namieta, že žiadny právny predpis veriteľom takúto informačnú povinnosť voči spotrebiteľom nestanovuje.

Sťažovateľka v tejto súvislosti správne poukazuje na nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 26/2022-43 z 28. júna 2022, podľa ktorého pod pojmom „vlastný vzťah s povinným“ sa myslí pôvodný právny vzťah, z ktorého vznikla zmenka. V tomto náleze ústavný súd konštatoval, že okresný súd si nesprávne vyložil odkaz na zmenkový a šekový zákon uvedený v § 39 ods. 4 Exekučného poriadku v znení platnom od 23. decembra 2015 do 31. marca 2017, keď vyžadoval od sťažovateľa opísanie „vlastného“ zmenkového vzťahu podľa § 17 ods. 1 zákona č. 191/1950 Sb. zmenkového a šekového. Ústavný súd zdôraznil, že § 17 ods. 1 a 2 zmenkového a šekového zákona je aplikovateľný výlučne v zmenkovom súdnom konaní, a nie v exekučnom konaní (obdobne aj I. ÚS 108/2022).

Uvedenému nasvedčuje aj bod II spoločného stanoviska občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. 93 publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2015, podľa ktorého ak je vystaviteľom zmenky spotrebiteľ, je možné túto skúmať až po úroveň dohody o vyplňovacom práve, aplikujúc právnu úpravu platnú a účinnú v čase, keď bola zmenka vystavená.

Ústavný súd pritom považuje za podstatné dve skutočnosti. Po prvé citované stanovisko sa týka postupu súdov vo veciach návrhov podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu s uplatneným právom zo zmenky vo vzťahu k ochrane spotrebiteľa. Po druhé, z jeho odôvodnenia vyplýva, že právna úprava zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon spotrebiteľských úveroch“) v určitom časovom úseku umožňovala v striktno stanovenom rozsahu používať zmenky aj v spotrebiteľských vzťahoch a až od 1. januára 2011 sa zmenka v spotrebiteľských vzťahoch používať nemôže, pričom na prejednávané veci je potrebné aplikovať hmotno-právnu úpravu platnú a účinnú v čase, keď bola v konaní uplatnená zmenka vystavená. Inak by išlo o porušenie zákazu retroaktivity a princípu právnej istoty. Samotné vystavenie zmenky v spotrebiteľských vzťahoch v období do 31. decembra 2010 bolo povolené, a preto nemožno považovať vystavenie zmenky bez ďalšieho skúmania spôsobu ich vystavenia ako protiprávne.

V prejednávanej veci z príloh ústavnej sťažnosti vyplýva, že exekučný titul, zmenkový platobný rozkaz Okresného súdu, bol vydaný 28. augusta 2007. Zmluva o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere, ktorá bola zabezpečená zmenkou, bola medzi Prvou stavebnou sporiteľňou a. s. a povinným uzatvorená

	<p>21. júna 2005. Uvedené obdobie spadá do znenia § 4 ods. 7 zákona o spotrebiteľských úveroch účinného do 31. decembra 2007, podľa ktorého ak spotrebiteľ použije na splnenie záväzku zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere zmenku alebo šek, musí si veriteľ počínať tak, aby boli zachované všetky práva spotrebiteľa, ktoré vyplývajú zo zmluvy o poskytnutí spotrebiteľského úveru.</p> <p>Záver krajského súdu o neprijateľnosti dohody o vyplnení zmenky bez bližšieho zdôvodnenia, tak v naznačených časových súvislostiach prejednávanej veci a s prihliadnutím na procesnú situáciu, keď tento dôvod zastavenia exekúcie uviedol krajský súd až v rozhodnutí o odvolaní sťažovateľky, ústavný súd vyhodnotil ako arbitrárny.</p> <p>Vo vzťahu k nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 150/2018 z 15. augusta 2018, na ktorý odkazoval predseda senátu vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti, ústavný súd uvádza, že v ňom na rozdiel od prejednávanej veci reagoval na situáciu, keď krajský súd rovnako ako pred ním okresný súd základný vzťah medzi sťažovateľom (žalovaným v konaní o zaplatenie 612,06 eur s príslušenstvom) a pôvodným majiteľom zmenky neposudzoval, keď bol toho názoru, že zmenka je cenným papierom, z ktorého vyplýva priamy, bezpodmienečný, nesporný a abstraktný záväzok dlžníka.</p> <p>Ústavný súd z dôvodu nedostatočného odôvodnenia a arbitrárnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením krajského súdu z 3. októbra 2022 boli porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	spotrebiteľ, spotrebiteľské právo-neprijateľné podmienky exekúcia-exekučný titul konanie-zastavenie platobný rozkaz cenné papiere-zmenka

spisová značka	I. ÚS 308/2023
populárny názov	Plynutie odvolacej lehoty
sudca spravodajca	Rastislav Kaššák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	07.09.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 127 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Odvolanie alebo výpoveď splnomocnenia sú jednostrannými právnymi úkonmi, ktoré sú adresované druhému účastníkovi dohody o zastúpení. Sú a iné subjekty v rámci uskutočňujúceho sa sporového konania, ktoré sa nachádzajú mimo zaniknutého vzťahu zastúpenia, nemajú o reálnom zániku splnomocnenia

	<p>vedomosť a sú oprávnené legitímne konať s dôverou v platnosť a záväznosť pôvodne predloženého splnomocnenia.</p> <p>Ako ústavne nekonformný preto možno vyhodnotiť postup odvolacieho súdu, ktorý pripisom z vrátil vec okresnému súdu bez rozhodnutia s pokynom na zistenie, kedy žalovaní odvolali plnú moc svojmu právnomu zástupcovi. Okamih výpovede alebo odvolania plnej moci totiž nemal v posudzovanej veci žiadnu relevanciu, pretože v čase doručenia opravného uznesenia právnomu zástupcovi žalovaných nebolo konajúcemu súdu účinne oznámené odvolanie alebo výpoveď plnej moci.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľka podanou žalobou domáhala proti trom žalovaným zaplata sumy 3 201 187,74 eur s príslušenstvom. Podaním z 13. apríla 2017 vzala svoju žalobu späť z dôvodu, že po podaní žaloby došlo k úhrade žalovanej istiny vrátane časti príslušenstva, preto žiadala konanie zastaviť a priznať jej náhradu trov konania. Okresný súd uznesením z 26. apríla 2017 konanie zastavil, vyslovil, že sťažovateľka má nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu a rozhodol o vrátení súdneho poplatku za podanú žalobu. Následne vyšší súdny úradník rozhodol o výške trov konania uznesením z 29. novembra 2017 tak, že výška náhrady trov konania predstavuje sumu 24.607,35 eur.</p> <p>Proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka podala sťažovateľka sťažnosť, ktorú sudkyňa okresného súdu vyhodnotila ako dôvodnú, preto uznesením z 18. apríla 2018 zmenila predmetné rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka tak, že výška náhrady trov konania predstavuje sumu 53.303,70 eur.</p> <p>Uznesením z 3. júna 2019 (ďalej len „opravné uznesenie“) okresný súd návrhu sťažovateľky na vydanie opravného uznesenia vyhovel a vykonal opravu druhého výroku uznesenia z 26. apríla 2017 tak, že „žalobca má proti žalovaným v 1/až 3/ rade nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť ostatných žalovaných“. Súčasne opravil výrokovú časť uznesenia vyššieho súdneho úradníka o výške trov konania z 29. novembra 2017 a uznesenia sudcu o sťažnosti sťažovateľky z 18. apríla 2018, pričom povinnosť zaplatiť určenú výšku trov konania uložil žalovaným v 1. až 3. rade s tým, že plnením jedného z nich zaniká v rozsahu plnenia povinnosť ostatných žalovaných.</p> <p>Proti opravnému uzneseniu okresného súdu podali žalovaní v 1. až 3. rade odvolanie. Napadnutým uznesením krajský súd opravné uznesenie okresného súdu zrušil, keďže dôvody, na základe ktorých bolo vydané, neexistovali.</p>
z odôvodnenia	<p>V kontexte nosnej námietky sťažovateľky atakujúcej posúdenie včasnosti žalovanými podaného odvolania ústavný súd konštatuje, že účelom akéhokoľvek opravného prostriedku (riadneho aj mimoriadneho) je dosiahnutie nápravy nezákonného rozhodnutia za splnenia zákonom požadovaných podmienok, t. j. prípustnosti, včasnosti, oprávnenosti osoby a náležitostí. K porušeniu základného práva na súdnu ochranu pritom môže dôjsť aj ústavne neudržateľným posúdením včasnosti podaného opravného prostriedku, ktoré by bolo v prospech toho, kto tento prostriedok podal. V takomto prípade bude vecné prejednanie odvolania (alebo dovolania) zasahovať do základného práva na súdnu ochranu protistrany, v ktorej prospech by, naopak, bolo prípadné odmietnutie opravného prostriedku ako podaného oneskorene s výsledkom zachovania právneho stavu daného rozhodnutím súdu nižšej inštancie (pozri obdobne IV. ÚS 266/2023).</p> <p>Krajský súd v dôvodoch napadnutého uznesenia v súvislosti s posúdením otázky včasnosti uplatneného opravného prostriedku konštatoval, že žalovaní podali odvolanie včas, keďže opravné uznesenie im bolo doručené 2. augusta 2019 a odvolanie bolo na poštovú prepravu podané 16. augusta 2019, teda v zákonnej 15-dňovej lehote (bod 19 napadnutého uznesenia). Krajský súd preto odvolanie žalovaných vecne prejednal a opravné uznesenie okresného súdu zrušil.</p> <p>Z obsahu vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu však vyplýva, že opravné uznesenie, proti ktorému smeruje odvolanie žalovaných, bolo účinne doručené</p>

do elektronickej schránky ich právneho zástupcu už 5. júna 2019, čo vyplýva z údajov na elektronickej doručke. Právny zástupca žalovaných odvolanie proti predmetnému uzneseniu v zákonom stanovenej lehote nepodal, ale podaním doručeným okresnému súdu 2. júla 2019, teda v čase, keď už márne uplynula lehota na podanie odvolania a sporné rozhodnutie bolo právoplatné, oznámil, že došlo k odvolaniu plnej moci klientom (bez toho, aby špecifikoval, ktorým zo žalovaných, pozn.). Okresný súd následne pristúpil k opätovnému doručeniu opravného uznesenia priamo všetkým žalovaným, ktorým bolo predmetné rozhodnutie znovu doručené 2. augusta 2019, pričom, ako už bolo zmienené, odvolací súd z tohto dátumu preukázateľne vychádzal pri posudzovaní včasnosti podaného odvolania.

Podľa § 92 ods. 3 CSP odvolanie splnomocnenia stranou alebo výpoveď splnomocnenia zástupcom sú voči súdu účinné dňom, keď ich strana alebo zástupca súdu oznámili.

Odvolanie alebo výpoveď splnomocnenia sú jednostrannými právnymi úkonmi, ktoré sú adresované druhému účastníkovi dohody o zastúpení. V dôsledku právnych účinkov niektorého z týchto úkonov splnomocnenie zaniká. Súd a iné subjekty v rámci uskutočňujúceho sa sporového konania, ktoré sa nachádzajú mimo zaniknutého vzťahu zastúpenia, nemajú o reálnom zániku splnomocnenia vedomosť a sú oprávnené legitímne konať s dôverou v platnosť a záväznosť pôvodne predloženého splnomocnenia. Civilný sporový poriadok z tohto dôvodu v § 92 ods. 3 CSP ustanovuje, že odvolanie alebo výpoveď splnomocnenia sú voči súdu účinné dňom, keď ich strana alebo zástupca súdu oznámili. Pre súd teda nie je relevantné, kedy zaniklo splnomocnenie odvolaním alebo výpoveďou, ale kedy došlo k oznámeniu tejto skutočnosti do konania (bližšie pozri *Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol.* Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 353.).

Ako ústavne nekonformný preto možno vyhodnotiť aj postup odvolacieho súdu, ktorý prípisom z 19. decembra 2019 vrátil vec okresnému súdu bez rozhodnutia (okrem iného) s pokynom na zistenie, kedy žalovaní odvolali plnú moc svojmu právnenému zástupcovi. Okamih výpovede alebo odvolania plnej moci totiž nemal v posudzovanej veci žiadnu relevanciu, pretože v čase doručenia opravného uznesenia právnenému zástupcovi žalovaných nebolo konajúcemu súdu účinne oznámené odvolanie alebo výpoveď plnej moci. Navyše, v tejto súvislosti je potrebné dodať, že v zmysle predmetného pokynu odvolacieho súdu okresný súd zistil, že žalovaní v 2. a 3. rade oznámili odvolanie plnej moci ich právnenému zástupcovi až 31. marca 2020.

Z napísaného je teda zrejmé, že pre plynutie odvolacej lehoty bolo v danom prípade relevantné (prvé) doručenie opravného uznesenia právnenému zástupcovi žalovaných, t. j. 5. júna 2019. Lehota na podanie odvolania proti opravnému uzneseniu preto všetkým žalovaným začala plynúť nasledujúci deň 6. júna 2019, pričom posledným dňom lehoty bol 20. jún 2019 (štvrtok, riadny pracovný deň). Na uvedenom závere nemôže nič zmeniť ani zjavne nadbytočný § 92 ods. 3 CSP odporujúci úkon okresného súdu, ktorý opakovane doručoval priamo žalovaným v 1. až 3. rade už raz riadne a v súlade s právnymi predpismi doručené rozhodnutie. Takéto opätovné doručenie bolo bez akéhokoľvek právneho významu a nemalo žiaden vplyv na začiatok plynutia odvolacej lehoty proti opravnému uzneseniu.

Ak preto krajský súd za danej procesnej situácie považoval odvolaciu lehotu za zachovanú, ústavný súd musí konštatovať, že sa s otázkou včasnosti podania odvolania vysporiadal ústavne neprijateľným spôsobom, čoho dôsledkom bolo, že bez ústavne akceptovateľných dôvodov neprihliadol na citovaný § 92 ods. 3 CSP (obdobne IV. ÚS 303/09).

V nadväznosti na dôvody formulované v predchádzajúcich bodoch odôvodnenia tohto nálezu už ústavný súd nepovažoval za potrebné zaoberať sa ostatnými

	<p>námietkami sťažovateľky týkajúcimi sa ústavne nekonformného výkladu § 224 CSP zo strany krajského súdu či porušenia jeho povinnosti vyplývajúcej z § 382 CSP, ako aj neumožnenia sťažovateľke vyjadriť sa k vstupu intervenienta do konania.</p> <p>Ústavný súd tak uzatvára, že výklad krajského súdu vo vzťahu k otázke právnych účinkov doručenia opravného uznesenia a nadväzujúceho hodnotenia včasnosti podania odvolania žalovanými je preto potrebné považovať za ústavne neakceptovateľný a neudržateľný. Krajský súd nerešpektoval a nedodrжал procesné garancie práva na súdnu ochranu, preto ústavný súd vyslovil, že napadnutým uznesením, ako aj jeho vydaniu predchádzajúcim postupom bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením krajského súdu z 30. júna 2021 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, boli porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
kľúčové slová	<p>odvolanie-rozhodnutie o odvolaní</p> <p>lehota</p> <p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu</p>

spisová značka	I. ÚS 415/2023
populárny názov	Konanie vo veci ochrany verejného záujmu
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o preskúmaní rozhodnutia vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	07.09.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	ústavný zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3
analytická právna veta	<p>Ústavodarca upravením a zdôraznením (v rámci konania vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov) právnych inštitútov, napr. dokazovania, riadneho zisťovania stavu veci, povinnosti podnecovateľa riadne odôvodniť podnet, zároveň reflektoval princíp uplatňovaný v „štandardných“ procesoch, aby rozhodnutia orgánov verejnej moci (v tomto prípade obecného zastupiteľstva) majúci právomoc rozhodovať v konaní o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb (v tomto prípade verejných funkcionárov) a právnických osôb boli založené na správnom a v dostatočnom rozsahu zistenom skutkovom stave veci.</p> <p>Obecné zastupiteľstvo neučinilo zadosť svojej povinnosti riadne a úplne zistiť skutkový stav veci, keď sa podaním navrhovateľa odmietlo zaoberať a neumožnilo mu ani predniesť svoje argumenty na svojom zasadnutí.</p>
skutkový stav a základné fakty	Obecné zastupiteľstvo uznesením z 10. marca 2023 začalo na podnet predsedu komisie na ochranu verejného záujmu obecného zastupiteľstva proti navrhovateľovi ako bývalému starostovi obce Slopná konanie vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov podľa čl. 9 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov pre podozrenie z porušenia

	<p>ústavného zákona, ktorého sa mal dopustiť tým, že počas svojho pôsobenia vo funkcii starostu obce vykonával „funkciu predsedu Pozemkového spoločenstva bývalého urbariátu obce“ v období od 20. júla 2020 do 14. mája 2021.</p> <p>Uznesením z 10. marca 2023 obecné zastupiteľstvo určilo navrhovateľovi lehotu 20 dní na vyjadrenie sa k veci s tým, že toto má predložiť predsedovi komisie na ochranu verejného záujmu obecného zastupiteľstva. Svoje vyjadrenie navrhovateľ doručil obecnému úradu (do podateľne) 10. mája 2023.</p> <p>Obecné zastupiteľstvo následne uznesením z 13. mája 2023 konštatovalo porušenie povinností vyplývajúcich z ústavného zákona navrhovateľom, a to z tých dôvodov, pre ktoré bolo konanie začaté, za čo mu bola uložená pokuta v sume 5 608,35 eur.</p> <p>Podstata námietok navrhovateľa spočíva v jeho tvrdení, že postup obecného zastupiteľstva vyúsťujúci do vydania napadnutého rozhodnutia bol nezákonný a napadnuté rozhodnutie „nesplňa obligatórne právne atribúty kvalitatívneho odôvodnenia, určitosti a preskúmateľnosti“, v dôsledku čoho nie je v súlade s ústavou a príslušnými právnymi predpismi vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov. Rozhodnutie navrhovateľ považuje zároveň za nepreskúmateľné.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>V aktuálnej veci sa môže prima facie javiť ako nesplnená esenciálna podmienka na priekročenie k preskúmaniu napadnutého rozhodnutia ústavným súdom spočívajúca inak v obligátnom tvrdení navrhovateľa, že z jeho strany nedošlo k nesplneniu alebo porušeniu povinností alebo obmedzenia ustanoveného ústavným zákonom alebo zákonom, keďže v podstate nik z účastníkov, t. j. ani sám navrhovateľ nespochybnil skutkové zistenie, že počas svojho pôsobenia vo funkcii starostu vykonával (minimálne od 20. júla 2020 do 14. mája 2021) zároveň funkciu predsedu Pozemkového spoločenstva bývalého urbariátu obce Slopná, čím mal porušiť obmedzenie ustanovené v čl. 5 ods. 3 ústavného zákona, a súčasne túto skutočnosť neoznámil, a tým si ako verejný funkcionár nesplnil povinnosť podľa čl. 7 ods. 1 písm. a) a c) ústavného zákona. Napriek tomu ústavný súd nerezignoval na posúdenie predloženého návrhu navrhovateľa, pretože za podstatné považoval preskúmať aj zachovanie nevyhnutného predpokladu, či orgán verejnej moci, ktorý vo veci konal, vydal rozhodnutie, ktoré splňa všetky kritériá vyžadované právnou úpravou.</p> <p>V úvode ústavný súd konštatuje, že medzi navrhovateľom a príslušným orgánom verejnej moci – obecným zastupiteľstvom je viacero animozít, ktoré však nemajú dopad na konanie pred ústavným súdom (napr. dôvody, pre ktoré bolo konanie proti navrhovateľovi začaté). Aj napriek tomu, že účastníci konania sa venovali vo svojich podaniach rôznym, pre nich dôležitým otázkam, ústavný súd si pre účely tohto konania vyabstrahoval len argumenty relevantné pre rozhodnutie vo veci (pozri citovaný § 234 ods. 2 zákona o ústavnom súde).</p> <p>Pokiaľ ide o prvú navrhovateľovu námietku viažucu sa na doručenie mu rozhodnutia v podobe fotokópie s prekrytými časťami (konkrétne jeho priezviska a bydliska nachádzajúcich sa v texte rozhodnutia a podpisu starostky obce) a s absenciou formálnych náležitostí napadnutého rozhodnutia (pečiatka obce), ústavný súd predostiera, že nie je jeho úlohou trvať na perfekcionistačkom odstraňovaní všetkých nedostatkov konania a rozhodnutia orgánu verejnej moci, a to aj keby k urobeným čiastkovým procesným úkonom mal výhrady. Úlohou ústavného súdu je ochraňovať ústavnosť (nie „obyčajnú“ zákonnosť) konania, a preto je povinnosťou ústavného súdu rozlišovať medzi prípadmi, keď procesný postup priečiaci sa zákonu zároveň vyúsťi do protiústavnosti a nespravodlivosti konania ako celku, a prípady, keď určitý procesný postup – hoci by ho aj bolo možné osamotene (inkontextuálne) hodnotiť, a to výlučne z formálneho pohľadu, ako postup contra legem – protiústavnosť konania nezaloží (m. m. I. ÚS 76/2015).</p> <p>Doručenie napadnutého rozhodnutia navrhovateľovi formou a v podobe, ako to obecné zastupiteľstvo realizovalo, rozhodne nie je možné hodnotiť z právneho</p>

hľadiska ako ideálne, a nie je zrejmy ani dôvod, pre ktorý obecné zastupiteľstvo takto postupovalo (racionálne zdôvodnenie obecné zastupiteľstvo neposkytlo ústavnému súdu ani vo svojom vyjadrení), avšak bez akýchkoľvek pochybností možno prijať záver, že tieto nedostatky rozhodnutia a prípadné pochybenie obecného úradu v súvislosti s jeho doručovaním nie sú dôvodom na zrušenie napadnutého rozhodnutia ako takého, resp. ich náprava si to nevyhnutne nevyžaduje. Navrhovateľ pritom neuviedol žiadnu prekážku, pre ktorú sa odstránenia opísaných nedostatkov nemohol domáhať priamo pred týmto dotknutým orgánom verejnej moci.

V tejto časti návrhu navrhovateľa nebolo možné vyhovieť.

Inou je však situácia týkajúca sa námietok navrhovateľa týkajúcich sa neprihliadnutia konajúcim orgánom na jeho podanie – vyjadrenie k začatému konaniu a nevyhoveniu žiadosti vyjadriť sa na zasadnutí obecného zastupiteľstva.

Obecné zastupiteľstvo svoj postup bráni tým, že navrhovateľ doručil svoje vyjadrenie až po jemu na tento účel stanovenej lehote 20 dní, preto nebolo povinné na toto prihliadať a rovnako dať možnosť vyjadriť sa na zasadnutí obecného zastupiteľstva obyvateľovi obce má fakultatívny charakter [§ 12 ods. 9 posledná veta zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obecnom zriadení)], čo obecné zastupiteľstvo využilo a navrhovateľovi na zasadnutí vystúpiť (vyjadriť sa) neumožnilo.

Vychádzajúc zo svojej doterajšej judikatúry vo veciach rozhodovania podľa ústavného zákona, ústavný súd má na zreteli, že pri svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, koncepciu a interpretáciu právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu a pri riešení konkrétnych prípadov nesmie opomínať, že prijaté riešenie musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (IV. ÚS 1/07). Zákonom ustanovená povinnosť orgánov verejnej moci zistiť správne a v dostatočnom rozsahu skutkový stav v nimi rozhodovanej veci – bez ohľadu na jej prípadnú obťažnosť – predstavuje nielen jednu zo základných podmienok pre zákonu zodpovedajúce rozhodnutie, ale je aj jedným zo základných znakov ústavne ustanoveného postupu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a ochrany práv, a preto prílišná formálnosť alebo povrchnosť dôkazného konania je v rozpore s ústavnými princípmi právneho a demokratického štátu (m. m. IV. ÚS 182/07, IV. ÚS 486/2020).

Bližším vyjadrením práva verejného funkcionára vyjadriť sa k veci je v konaní o ochrane verejného záujmu podľa čl. 9 ods. 4 ústavného zákona, v súlade s ktorým je orgán verejnej moci povinný umožniť verejnému funkcionárovi, proti ktorému sa vedie konanie, aby sa ku konaniu vyjadril. Ide nepochybne o právo, ktoré požíva ústavnú ochranu, keďže ho vo svojej podstate možno považovať za špecifický prejav základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, konkrétne práva na spravodlivý proces v konaní o ochrane verejného záujmu, ktoré je upravené ústavným zákonom (m. m. IV. ÚS 463/2015).

V okolnostiach danej veci sa zo skutkového hľadiska javí ako nesporné, že navrhovateľ doručil obecnému úradu 10. mája 2023 svoje stanovisko ako odpoveď na výzvu obecného zastupiteľstva, aby sa vyjadril k začatiu konania vedeného proti nemu na základe uznesenia obecného zastupiteľstva č. 20/2023 z 10. marca 2023, v ktorom spochybnil dôvody, pre ktoré bolo konanie začaté. Žiadny z účastníkov nespochybnil ani to, že navrhovateľ tak učinil po k tomu určenej lehote 20 dní, ktorá mu bola stanovená uznesením č. 21/2023 z 10. marca 2023. K vydaniu napadnutého rozhodnutia došlo na zasadnutí obecného zastupiteľstva 13. mája 2023. Zo zápisu z prerokovania k porušeniu ustanovení ústavného zákona vyplýva, že obecné zastupiteľstvo bolo starostkou obce

o doručení vyjadrenia navrhovateľa informované, avšak predseda komisie na ochranu verejného záujmu uviedol, že „nedostal vyjadrenie, ktoré malo byť doručené jemu a nie na Obecný úrad“. Obecné zastupiteľstvo tak na vyjadrenie pri svojom rozhodnutí neprihliadlo.

V zmysle uvedených téz (body 44 až 46 odôvodnenia tohto rozhodnutia), ktoré ústavný súd v minulosti prijal, tak nemožno napadnuté rozhodnutie obecného zastupiteľstva a postup jeho vydaniu predchádzajúci z ústavnoprávneho hľadiska akceptovať. Je zrejmé, že navrhovateľ svoje vyjadrenie spochybňujúce dôvody začatia konania proti nemu doručil obecnému úradu v čase pred rozhodnutím obecného úradu v merite veci. Toto vyjadrenie sa tak stalo (muselo stať) súčasťou spisovej dokumentácie prerokúvaného prípadu, s ktorým bolo obecné zastupiteľstvo povinné sa oboznámiť a vyhodnotiť jeho dôkaznú váhu (relevanciu), s tým, že táto procesná procedúra mala jednoznačne nájsť svoje odzrkadlenie aj v odôvodnení napadnutého rozhodnutia. Argumentáciu obecného zastupiteľstva, ktorou obhajuje svoj postup, nie je možné uznať. Ústavný procesnoprávny princíp vyplývajúci z čl. 46 ods. 1 ústavy neumožňuje orgánu verejnej moci ignorovať podanie účastníka, proti ktorému je vedené sankčné konanie, len z dôvodu, že podanie neučinil v jemu stanovenej lehote, ktorej určenie čl. 9 ods. 4 ústavného zákona obecnému zastupiteľstvu explicitne neukladá. Ústavný súd nespochybňuje samotnú možnosť uložiť primeranú lehotu účastníkovi konania na vykonanie úkonu. V konečnom dôsledku to obecnému zastupiteľstvu umožnil čl. 11a ústavného zákona, presnejšie na jeho základe primerané použitie ustanovení správneho poriadku, konkrétne jeho § 27 ods. 1. Navyše, najmä vo vzťahu k zásadám hospodárnosti a rýchlosti konania je pozitívny prínos určenia lehoty na vykonanie úkonu účastníkom konania nespochybniteľný. Jej zmyslom je racionálne využitie času počas správneho konania v súlade s jeho základnými pravidlami. Stanovenie lehoty predstavuje aj určitú „záruku“, že v jej priebehu spravidla nedôjde k rozhodnutiu vo veci a účastníkovi konania sa tak otvára konkrétny časový priestor na uplatnenie argumentácie, ktorú považuje za vhodnú a potrebnú predniesť, musí však byť uzrozumený s tým, že po jej uplynutí „riskuje“, že svoje prípadne zamýšľané vyjadrenie do konečného rozhodnutia orgánu verejnej moci nestihne urobiť. Rozhodne však nemožno s uplynutím obecným úradom stanovenej lehoty spájať zánik práva navrhovateľa vyjadriť sa tak, ako na to poukázal aj sám navrhovateľ a ako k tomu evidentne pristúpilo obecné zastupiteľstvo.

Za nepresvedčivú obranu považoval ústavný súd aj argumentáciu obecného zastupiteľstva k neudeleniu možnosti navrhovateľovi vystúpiť na zasadnutí konanom 13. mája 2023. Ústavný súd sa aj v tejto otázke priklonil k názoru navrhovateľa, že síce ide o možnosť (nie povinnosť) udeliť slovo obyvateľovi obce, ale napriek tomu zamietavé stanovisko konajúceho orgánu si vyžadovalo adekvátne odôvodnenie takého postupu, pretože išlo o obyvateľa, ktorého sa na zasadnutí prerokovaná vec priamo týkala. Znova ide o skutočnosť, ktorá nekorešponduje s nevyhnutnosťou zistiť správne a v dostatočnom rozsahu skutkový stav v rozhodovanej veci a s tým spojenú povinnosť riadne odôvodniť svoje rozhodnutie.

Základnou otázkou je, aké princípy ovládajú a vzťahujú sa na konanie vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov vedené príslušným orgánom verejnej moci v zmysle ústavného zákona.

Primárnym (avšak nie výlučným) musí byť zohľadnenie tých ustanovení ústavného zákona, ktoré upravujú samotné konanie vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov, a to s cieľom abstrahovať z takto vymedzeného normatívneho textu ústavného zákona spoločný princíp ovládajúci konanie vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov s ohľadom na gramatický a teleologický prístup k interpretácii normatívneho textu.

Z ustanovení ústavného zákona možno spoľahlivo vyvodiť, že ústavodarca

upravením a zdôraznením (v rámci konania vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov) právnych inštitútov (najmä procesnoprávných), napr. dokazovania („ak je to potrebné vykoná ďalšie dokazovanie“), riadneho zisťovania stavu veci („ak sa v konaní preukázalo“, resp. „ak sa v konaní nepreukázalo“), povinnosti podnecovateľa riadne odôvodniť podnet („na základe riadne odôvodneného podnetu“), zároveň reflektovať princíp uplatňovaný v „štandardných“ procesoch, aby rozhodnutia orgánov verejnej moci (v tomto prípade obecného zastupiteľstva) majúcich právomoc rozhodovať v konaní (reglementovaným právom) o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb (v tomto prípade verejných funkcionárov) a právnických osôb boli založené na správnom a v dostatočnom rozsahu zistenom skutkovom stave veci (m. m. I. ÚS 414/2016).

V danej veci možno konštatovať, že obecné zastupiteľstvo neučinilo zadosť svojej povinnosti riadne a úplne zistiť skutkový stav veci, keď sa podaním navrhovateľa odmietlo zaoberať a neumožnilo mu ani predniesť svoje argumenty na svojom zasadnutí.

S týmto konštatovaním súvisí aj potenciálny nedostatok konania spočívajúci v ne/skúmaní navrhovateľom tvrdeného „duplicitného“ začatia a vedenia konania proti nemu, keď o predmetnom porušení označených ustanovení ústavného zákona sa malo začať konať už v roku 2021. Ide o otázku, ktorú bolo v prvom rade povinné vyriešiť obecné zastupiteľstvo ako orgán verejnej moci k tomu povolaný a uspôsobený.

Naopak, ústavný súd nedisponuje oprávnením s konečnou platnosťou posúdiť otázku tohto charakteru, a to vzhľadom na značne limitovaný nevyhnutný procesný priestor potrebný na zistenie všetkých skutkových okolností danej veci. Úloha ústavného súdu spočíva predovšetkým v skúmaní, či sa touto, navrhovateľom v konaní predloženou otázkou obecné zastupiteľstvo zaoberalo a svoj verdikt riadne odôvodnilo. Žiaľ, neostáva iné, iba zhodnotiť, že k tomu nijakým, nie to ešte ústavne konformným spôsobom zo strany obecného úradu nedošlo.

Napokon ústavný súd prisvedčil aj tvrdeniu sťažovateľa o nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia, čo sa týka postupu, akým mu bola uložená pokuta. Výroková časť prijatého uznesenia jednoznačne svedčí o tom, že sťažovateľ porušil jednak obmedzenie podľa čl. 5 ods. 3 ústavného zákona, keď navrhovateľ ako verejný funkcionár (starosta obce) v rozpore s označeným ustanovením zároveň vykonával „funkciu predsedu Pozemkového spoločenstva bývalého urbariátu obce Slopná“, ako aj povinnosť podľa čl. 7 ods. 1 písm. a) a c) ústavného zákona, keď „o tejto skutočnosti nepodal písomnú informáciu tak, ako bol povinný“. Z výroku napadnutého rozhodnutia ďalej vyplýva, že pokuta bola navrhovateľovi uložená podľa čl. 9 ods. 10 písm. b) ústavného zákona, teda z dôvodu, že navrhovateľ ako verejný funkcionár uviedol v oznámení podľa čl. 7 neúplné alebo nepravdivé údaje. Tomu zodpovedá aj odôvodnenie napadnutého rozhodnutia.

Ústavný zákon vo svojom čl. 9 ods. 6 poslednej vete normuje, že rozhodnutie obsahuje aj povinnosť zaplatiť pokutu podľa odseku 10. V prerokovanej veci rozhodnutie o sankcii za porušenie obmedzenia podľa čl. 5 ods. 3 ústavného zákona absentuje tak vo výroku, ako aj v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, pritom ústavný zákon v čl. 9 ods. 10 písm. d) ústavného zákona ráta s uložením pokuty (v sume zodpovedajúcej šesťnásobku mesačného platu verejného funkcionára) aj za porušenie povinnosti podľa čl. 5. Ak obecné zastupiteľstvo vo svojom vyjadrení uviedlo, že nemalo záujem uložiť prísnejšiu sankciu za porušenie povinností podľa čl. 5 ústavného zákona, bolo jeho povinnosťou takýto zámer premietnuť aj do odôvodnenia rozhodnutia, a to súčasne s uvedením zmocnenia, na základe ktorého pristúpilo k takémuto moderovaniu v podstate jednoznačných ustanovení ústavného zákona. Zo strany obecného zastupiteľstva však logické odôvodnenie k tomuto chýba. Z obsahu rozhodnutia

nie je zrejmé ani to, prečo obecné zastupiteľstvo prioritizovalo postih za (v zmysle výšky stanovenej pokuty) menej závažné porušenie povinnosti [podľa čl. 7 ods. 1 písm. a) a c) ústavného zákona] pred závažnejším porušením uloženého obmedzenia (čl. 5 ods. 3 ústavného zákona). Uvedené sa rovnako vymyká zásadám uplatňovaným v sankčných konaniach pred orgánmi verejnej moci.

Nad rámec námietok navrhovateľa ústavný súd považuje za potrebné poukázať na nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia aj vo vzťahu k určení samotnej výšky uloženej pokuty, keď podľa obecného zastupiteľstva pri jej stanovení bolo „potrebné s poukazom na znenie ustanovenia čl. 9 ods. 10 písm. b) ústavného zákona... v súlade s ustanovením § 3 ods. 1 a s ustanovením § 4 ods. 1 zákona č. 253/1994 Z. z. o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest v aktuálnom znení vychádzať z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva SR v roku 2020“, ktorá podľa zistení obecného zastupiteľstva bola 1 133 eur. V napadnutom rozhodnutí pritom obecné zastupiteľstvo neuviedlo žiaden dôvod, prečo nevyrátať sankciu, aplikujúc jednoznačné pravidlo uvedené v čl. 9 ods. 16 ústavného zákona, podľa ktorého mesačným platom verejného funkcionára sa rozumie jedna dvanástina z jeho ročného príjmu za predchádzajúci kalendárny rok za výkon verejnej funkcie, teda prečo nevychádzalo pri určení výšky mesačného platu z jednej dvanástiny reálnej výšky ročného príjmu navrhovateľa za príslušné obdobie výkonu jeho verejnej funkcie.

Z napadnutého rozhodnutia tak možno vyvodit', iba to, aký mesačný plat patril v danom období vo všeobecnosti starostovi obce pri danom počte jej obyvateľov, avšak chýba v ňom podstatná informácia, aký bol reálny príjem navrhovateľa za dané obdobie, z ktorého jedna dvanástina predstavovala jeho mesačný plat (následne vynásobený príslušným násobkom podľa čl. 9 ods. 10 ústavného zákona pre potreby výpočtu výšky pokuty). Práve takýto výpočet zodpovedá zneniu a zmyslu ústavného zákona. Až v prípade, že by takto vyrátaný mesačný plat dotknutého verejného funkcionára nedosahoval sumu priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, pri výpočte sumy podľa odseku 10 sa za mesačný plat považuje priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za uplynulý kalendárny rok (čl. 9 ods. 17 ústavného zákona).

Ani táto časť napadnutého rozhodnutia nespĺňa atribúty jeho preskúmateľnosti.

Na záver ústavný súd pre úplnosť uvádza, že pokiaľ pri prerokovaní napadnutého rozhodnutia predseda komisie na ochranu verejného záujmu uviedol, že nedostal vyjadrenie navrhovateľa, ktoré malo byť doručené jemu, a nie obecnému úradu, ide o otázku, ktorá v rámci podaných vyjadrení účastníkov konania pred ústavným súdom síce stratila na svojej relevancii, keďže argumentačná podstata oboch účastníkov sa neskôr preniesla na skutočnosť doručenia vyjadrenia po stanovenej lehote, ústavný súd považoval za osožné doplniť, že otázkou doručovania v tomto type konania sa už zaoberal v náleze č. k. IV. ÚS 160/2022-25 z 26. apríla 2022, v ktorom v konečnom dôsledku prijal záver, že na problematiku doručovania podaní o oznámení funkcií, zamestnaní, činností a majetkových pomerov (pritom nie je dôvod, aby sa to nevzťahovalo aj na podania súvisiace už s prebiehajúcim konaním) je potrebné nazerať cez prizmu preferencie materiálneho, a nie formálneho prístupu hodnotenia podmienok jej splnenia. Podstatné je potom to, či sa adresát, resp. správny orgán objektívne mohol s doručovanou písomnosťou oboznámiť, a nie to, či vo svojom podaní označil konkrétnu komisiu obecného zastupiteľstva, za predpokladu, že je zároveň zrejmé, čo je obsahom podaní a kto tieto podania urobil.

Z ustanovení zákona o obecnom zriadení vyplýva, že v prípade, ak má obec zriadený organizačný útvar na zabezpečovanie organizačných a administratívnych vecí obecného zastupiteľstva, ako aj orgánov zriadených

	<p>obecným zastupiteľstvom (§ 15 v spojení s § 16 ods. 1 zákona o obecnom zriadení), je tento organizačný útvar aj zároveň podateľňou obce (§ 16 ods. 2 zákona o obecnom zriadení). Z uvedeného možno dospieť k čiastkovému záveru, podľa ktorého podanie urobené prostredníctvom tohto útvaru obce (podateľne), ktorého adresátom má byť orgán obce, je podanie riadne doručené okamihom jeho dôjdenia/doručenia tomuto útvaru obce (podateľni).</p> <p>Prechodom tohto podania zo sféry dispozície jeho odosielateľa do sféry dispozície jeho adresáta (obecného úradu) odosielateľ stráca akúkoľvek moc nad týmto podaním, a preto v prípade, ak na strane obecného úradu dôjde k technickým, administratívnym alebo organizačným pochybeniam, v dôsledku ktorých toto podanie nebolo dodané konkrétnemu orgánu obce, je nutné takúto situáciu chápať ako procesný nedostatok na strane správneho orgánu, a preto ju nemožno pričítať na ťarchu účastníka správneho konania.</p> <p>V spomenutom náleze č. k. IV. ÚS 160/2022-25 z 26. apríla 2022 ústavný súd podobne ako v aktuálnej veci uviedol, že zo zákonnej povinnosti správneho orgánu pred vydaním rozhodnutia presne a úplne zistiť skutočný stav vecí a na tento účel si obstaráť podklady na rozhodnutie (§ 32 správneho poriadku) vyplýva, že v okolnostiach danej veci bolo predovšetkým povinnosťou obecného zastupiteľstva ako príslušného orgánu verejnej moci zistiť, a to aj prostredníctvom obecného úradu (podateľne), či si navrhovateľ riadne a včas splnil svoje povinnosti podľa ústavného zákona, resp. či v súvislosti s prebiehajúcim správnym konaním písomne reagoval na výzvy obecného zastupiteľstva. Na základe už uvedeného ústavný súd konštatoval, že obecné zastupiteľstvo pred vydaním napadnutého rozhodnutia malo k dispozícii všetky nástroje potrebné pre účely presného a úplného zistenia skutočného stavu vecí, tieto však vo veci navrhovateľa dostačujúcim spôsobom nevyužilo.</p> <p>Sumarizujúc všetky dosiaľ už uvedené skutočnosti a okolnosti daného prípadu, ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie nie je v súlade s ústavným zákonom, je čiastočne nepreskúmateľné a zároveň vychádza z nedostatočne zisteného skutkového stavu, preto napadnuté rozhodnutie obecného zastupiteľstva podľa § 239 ods. 2 písm. a), b) a c) zákona o ústavnom súde zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že Rozhodnutie Obecného zastupiteľstva obce Slopná z 13. mája 2023 zrušuje a vec vracia Obecnému zastupiteľstvu obce Slopná na ďalšie konanie.</p>
<p>použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov</p>	
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>klúčové slová</p>	<p>obec-obecné zastupiteľstvo verejná funkcia verejný činiteľ verejný záujem, spoločenský záujem pokuta-uloženie</p>

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne

vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.